

חנוכה

צו פיוס

החינוך המשותף לחילונים, דתיים ומסורתיים
גנים וכיתות יסוד

צילום: Len Radin

ייעוץ ופיתוח: יעל ברגר, טובה אביחי קרמר, שרית זוסמן, שרית עזרא, יהודית לקיצביץ
כתיבה: מיכל ברגמן

צו פיוס - סיפור הצלחה ישראלי

עמותת צו פיוס מקימה ומלווה מסגרות חינוך המשלבות ילדים חילונים, דתיים ומסורתיים ללימוד וחיים משותפים – מסגרות חינוכיות של גנים ובתי ספר.

עמותת צו פיוס פועלת בשיתוף פעולה מלא עם משרד החינוך והרשויות המקומיות להפצת המידע אודות החינוך המשותף, לעידוד חשיבה חדשנית והובלת שינוי בתוך מערכת החינוך ולהקמת מסגרות חדשות ברוח זו.

צו פיוס פועל לקידום החינוך המשותף בתחומים הבאים:

- ייעוץ וליווי לקבוצות הורים המעוניינים בהקמת בית ספר משותף ביישוב.
- ייעוץ וליווי לרשויות המקומיות בתהליך בחינת ההיתכנות ובשלבי ההקמה.
- הנחיה, ליווי והשתלמויות למנהלים, מורים וגננות לחינוך ולהוראה בכיתה מרובת זהויות.
- פיתוח והנגשת תכניות לימודים למורים בחינוך המשותף.
- גיבוש קהילה בית ספרית פעילה ותוססת בתחום התרבות היהודית-ישראלית ביישוב.

עקרונות פדגוגיים מנחים

- חינוך בין-קבוצתי:** יצירת מסגרות חינוך פורמאלי למפגש קבוע ומתמשך בין חילונים, דתיים ומסורתיים.
- מפגש בין שווים:** שמירה על הזהות הייחודית של כל תלמיד/ה מתוך כבוד לאורחות חיים שונים.
- מפגש בין שונים אך שווים:** מפגש בין זהויות מגוונות השומר על ייחודה של כל אחת מהן.
- שפה תרבותית ישראלית-יהודית משותפת:** תוך שמירה וכבוד לזהותו של הפרט ושל משפחתו.
- פלורליזם - ריבוי קולות:** דגש על תרבות ומסורת יהודית תוך התייחסות לקולות השונים בתרבות היהודית.
- לימוד מגוון:** לימוד תרבות ומסורת יהודית במגוון אמצעים – שיר, מדרש, סיפור, יצירה פלסטית, דרמה, פעילות קהילתית, לימוד הורים-ילדים ועוד.
- שתי עגלות מלאות:** עגלה חילונית ועגלה דתית.
- מעטפת פדגוגית:** ליווי והנחיה הוליסטית הדואגת לשיפור דרכי ההוראה והאווירה החינוכית.

לפרטים נוספים ולהתקשרות:

02-6215353

mail@tzavpius.org.il

כל הזכויות שמורות לצו פיוס

תכני הלימוד המופיעים בחוברת זו נועדו לשימוש חינוכי של צוותי הגנים ובתי הספר

חורף תשע"ה - 2015

שלום לצוותים החינוכיים,

לקראת חג החנוכה ההולך ומתקרב אנו מביאים בפניכן חוברת הדרכה בנושא:

חנוכה בחינוך המשותף לגיל הרך ולכיתות היסוד.

החוברת כוללת:

- מידע לצוותים החינוכיים
- הצעות לפעילות משותפת
- הצעות לקבוצות המפגש ולקבוצת התפילה
- ההצעות מחולקות לפי גילאים: גן, כיתה א' וכתה ב'.

בחוברת זו יצרנו תכנית ספיראלית הכוללת לימוד בסיסי לכל גיל, ומציעה הצעות נוספות ללימוד מרחיב יותר.

נשמח לקבל מכם, הצוותים החינוכיים, תמונות, משוב והצעות נוספות לפעילות ולדיון.

קריאה נעימה ומועילה

חג שמח וחופשת חנוכה נעימה וחמימה

צוות החינוך המשותף, צו פיוס

צילום: Oatsandsugar

קופסת הפתעות
בגן קשת ירושלים
צילום: שרית עזרא

גן - קבוצת מפגש

פעילות לקראת חנוכה

יצירה ואומנות

קופסת ההפתעות - קופסת ההפתעות היא למעשה קופסת גפרורים, שבתוכה יקופל סיפור החג בדפים זעירים אותם הילדים יצבעו. זהו פס ארוך וצר של נייר המקופל [ר' דוגמה בעמ' זה]

נספר לילדים שזוהי קופסת הפתעות משום שהרואה אותה חושב שמדובר בקופסת גפרורים, אך למעשה זהו סיפור כך נביא את הקופסה הביתה, להדלקת הנרות [או לשימוש בכלל] ונפתיע את המשפחה.

הכנת חנוכייה - ניתן להכין עם הילדים חנוכיית מסוגים שונים ורבים ממוחזרות, מחמר, מדאס, בהשראת חנוכיית שפגשנו [כמו חנוכיית קופסאות הסרדינים, למשל], חנוכיית הבית הכוללת אלמנטים שכל ילד/ה מוסיף/ה לחנוכייה בהתאם לעולמם [ר' פעילות 6].

ניתן להכין חנוכייה במשותף, הורים וילדים, כחלק ממסיבת החנוכה.

'חנוכה' מוריץ דניאל אופנהיים - **הקדמה** הצייר מוריץ דניאל אופנהיים [1800-1882] היה צייר יהודי גרמני והראשון מבין יהודי גרמניה שזכה להשכלה אקדמית כצייר. הוא צייר סדרה של ציורי משפחה וקהילה המתארים את חיי היהודים. הציורים הם אידיאליים והרמוניים והם ביטוי של אופנהיים לסלידה שחש כלפי תיאורים אנטישמיים של יהודים בתקופתו.

הציור 'חנוכה' מתאר את הדלקת נרות חנוכה במשפחה כאשר ברקע פתוחה דלת ונראית משפחה נוספת המדליקה נרות זהו ביטוי לצורת החיים המסורתית, לפרסום הנס ולאחווה הקהילתית. - הציור מתאר גילאים שונים, ילדים וילדות, גברים ונשים, הדלקת נרות, משחקי חג ואווירת חג משפחתית ונעימה.

- נציג את הציור בפני הילדים ונמנה אתם יחד מה רואים ביצירה וכיצד מתבטא בה חג החנוכה.
- נתמקד בדלת הפתוחה ונבקש מהילדים לתאר מה אנו רואים מבעד לדלת.
- נחלק לילדים העתק של הציור ונבקש מהם לגזור את החלק שמאחורי הדלת.
- בחלק החסר נדביק דף חלק, ונבקש מהילדים לצייר את משפחתם בחנוכה.
- **ניראות:** נערוך תערוכה ציורים בגן מיצירות הילדים.

נספח מס' 1

מסיבת חנוכה בגנים ובכיתות היסוד

מסיבת חנוכה היא בין המסיבות המרכזיות בגן ובכיתות היסוד והפכה למסורת מימי כתר הנייר הצנוע ועליו הנר ועד לימינו. חוויית המסיבה היא חוויה משולבת – חוויית הילד/ה כיחידים, כקבוצה, חוויית ההורים והצוות.

בחינוך המשלב נוספת חוויה קהילתית ייחודית – של קהילה ומסגרת חינוכית המביעים ריבוי קולות ומשלבים אותם באופנים שונים, במסיבות ובאירועים מיוחדים.

לתכנון כללי והצעות – [בעלון המקוון לגננת](#), קדם יסודי, משרד החינוך.

מסיבת חנוכה – דגשים בחינוך המשלב:

מטרה – ניתן כאמור לתכנן מסיבות שונות ובעלות אופי ותוכן שונה[הצגה, הצגת הורים, סדנאות, טיול, שירה ועוד – ר' פירוט בהמשך]. ראשית, יש לשאול את עצמנו מה מטרת המסיבה? – האם מטרתה של המסיבה **להציג את יכולותיהם של הילדים**, או את הידע שרכשו בדרכים שונות? יתכן ומטרת המסיבה הוא **חיזוק הקשר בין הורים לילדים** באמצעות התנסות משותפת. מסיבה יכולה להיות ממוקדת **בהעצמת הקהילה - חיזוק הקשרים בין המשפחות, בהנאה וחגיגה משותפת**, בהצעת מספר פעילויות על-מנת לאפשר **חגיגה מסוגים שונים**, ועוד.

- אנו ממליצים לדון עם מנחת צו פיוס בשאלת מטרת המסיבה ולאחר מכן לתכנן את המסיבה בהתאם לתובנות שיעלו וכן מתוך התחשבות בקבוצת הילדים הספציפית ובמקומם של ילדים שונים בקבוצה.
- **ריבוי קולות – הצוות החינוכי:** באירועי החינוך המשלב נשמעים הן קולה של קבוצת התפילה והן קולה של קבוצת המפגש. לאור זאת נכון הוא שתשמע ברכה לחג הן מאשת הצוות החילונית והן מזו הדתית, כל אחת בסגנונה ובדרכה.
- **ריבוי קולות – תוכן:** כאמור, חג החנוכה מרובה בתכנים הן **אוניברסליים** [כוחו של האור והטוב, חג האור], הן **מסורתיים ואמוניים** [נס פח השמן, האמונה באלוהים ויציאה נגד גזרות השמד], הן לאומיים [הקמת מדינה, מאבק על תרבות ייחודית] והן ציונים [המכבים כגיבורים וכהשראה].
- לכל אלה ביטויים שונים, ושירים שונים המבטאים אותם. בתכנון המסיבה נכון **לשלב בין תכנים שונים, בהתאם לעבודה המשותפת ולתכנים הייחודיים של כל קבוצה**. לדוגמה – שילוב פיוטים לצד שירים ישראלים. המחזה או התייחסות אחרת למדרש ולסיפורי ספר המקבים לצד סיפורים חדשים יותר.

- **הדלקת נרות משותפת:** ניתן לבקש מבני משפחה לברך במשותף. כדאי לשקול להציע למשפחתו של ילד/ה שזקוק/ה לבמה וזו הזדמנות להעצים את מקומו. מאחר והלכתית כל אחד יכול לברך, אפשר לבקש מהורה חילוני או דתי, אשה או גבר. לאחר שירה משותפת של 'מה עוז צור' רצוי לשלב שיר ישראלי.

מסיבת חנוכה – הצעות לפעילויות:

- **סדנאות – מדע, ניסויי שמן ומים, סדנת חמר [הכנת חנוכייה/ כד/ מנורת שמן], סדנת רפאות – מציאת חלקי כדים בחול והתנסות ברפאות [עבודת הארכאולוג המצרף חלקים לכדי שלם].**
- **חידון חנוכה – הורים מול ילדים...**
- **שירה וריקוד – שירה בציבור של שירי חנוכה מוכרים. מאחר, כאמור, וההורים מכירים בעיקר את השירים הוותיקים מומלץ ללמד אותם את הילדים ולאפשר חגיגת שירה וריקודים משותפת.**
- **באנו חושך לגרש – מעגל פנימי של ילדים רוקדים וסביבם ההורים.**
- **סיור – במנהרות הכותל, סביב הפקת שמן וגידול זית ועוד.**
- **שיתוף הורים – סיפורי ילדות – הורים מספרים על חוויות שונות מחגי חנוכה של ילדותם. מומלץ להיערך לכך מראש ולהביא סיפורים שונים. אפשרות נוספת – סיפור של כל הורה לילד/ה שלו.**
- **שיתוף הורים – הצגת הפתעה של ההורים – ההורים מציגים הצגה משעשעת לכבוד החג, כגון 'מעשה בלביבות' באתר שירונט.**

תוכן העניינים:

5-7 עמ'.....	חנוכה - מידע לגננת ולמורה
8 עמ'.....	חנוכה בחינוך המשותף
	תכנון ומיקוד העבודה בגן ובכתות יסוד
9-11 עמ'.....	מחווה לעבודה בחינוך המשותף לאור עקרונות החינוך המשותף
12 עמ'.....	קישורים מומלצים
12 עמ'.....	סיפורים ושירים מומלצים
13-16 עמ'.....	טבלאות ספירליות לעבודה בגן ובכתות יסוד
17 עמ'.....	גן - משותף - חנוכה - הסיפור שברקע החג
18 עמ'.....	גן - משותף - אור הניצחון ואור המנורה
19 עמ'.....	גן - משותף - 'כל אחד הוא אור קטן'
20 עמ'.....	גן - משותף - מנורה וחנוכייה
21-22 עמ'.....	גן - משותף - חנוכיות שונות וחנוכיית הבית
22 עמ'.....	גן - משותף - מוסיקה: 'מי ידליק נר עתיק', 'הנרות הללו', 'מעוז צור ישועתי', שירי החג
23 עמ'.....	גן - משותף - יצירה ואומנות: קופסת ההפתעות, הכנת חנוכייה, 'חנוכה' - מוריץ אופנהיים
24-25 עמ'.....	גן - קבוצת המפגש - סיפור - לילה חשוך אחד / אורה אייל
26 עמ'.....	גן - קבוצת המפגש - משחקי צלליות
26 עמ'.....	גן - קבוצת המפגש - יצירה - אור וצל
27 עמ'.....	גן - קבוצת התפילה - חנוכייה כשרה ובלתי כשרה
27 עמ'.....	גן - קבוצת התפילה - היכן מדליקים וזמן ההדלקה
28 עמ'.....	גן - קבוצת התפילה - יצירה להדלקת נרות
29 עמ'.....	הצעות לפעילות מדע לחנוכה - לכל הגילאים
30 עמ'.....	כתה א' - משותף - חנוכה - פעילות משותפת בכתה א'
31-32 עמ'.....	כתה א' - משותף - חנוכה - הסיפור שברקע החג
33 עמ'.....	כתה א' - משותף - יצירה בעקבות סיפור החנוכה
34-36 עמ'.....	כתה א' - משותף - 'ואין איש שאין לו נר': האור שלי, מוסיפים אור

- 37-38 עמ'..... **כתה א' - משותף** - 'מוסיף והולך' - מחלוקת בית הלל ובית שמאי.
- 39 עמ'..... **כתה א' - משותף** - מוסיקה - לשרוק בחושך, הנרות הללו, מעוז צור.
- 39-41 עמ'..... **כתה א' - משותף** - יצירה ואומנות - הכנת חנוכיות, עץ הזית.
- 42 עמ'..... **כתה א' - קבוצת המפגש** - הכנת שמן זית.
- 43 עמ'..... **כתה א' - קבוצת המפגש** - היכרות עם תכונותיו של שמן הזית.
- 44-46 עמ'..... **כתה א' - קבוצת התפילה** - שמן זית לעבודת המקדש.
- 46 עמ'..... **כתה א' - קבוצת התפילה** - הזית במקורות.
- 47-48 עמ'..... **כתה ב' - משותף** - חנוכה - פעילות משותפת בכתה ב', הסיפור שברקע החג.
- 48 עמ'..... **כתה ב' - משותף** - על הניסים.
- 49-50 עמ'..... **כתה ב' - משותף** - האור, החושך ואנחנו - ביטויים בעברית.
- 50 עמ'..... **כתה ב' - משותף** - סיפורה של חנוכייה.
- 51 עמ'..... **כתה ב' - משותף** - מוסיקה - לנרי תאיר, מעוז צור.
- 52-53 עמ'..... **כתה ב' - משותף** - אומנות ויצירה - הכנת חנוכייה קבוצתית, אור באומנות.
- 54-55 עמ'..... **כתה ב' - קבוצת המפגש** - חגי אור בעולם.
- 56 עמ'..... **כתה ב' - קבוצת המפגש** - 'אור' / נעמי שמר.
- 57 עמ'..... **כתה ב' - קבוצת התפילה** - ברכות הנרות.
- 58 עמ'..... **כתה ב' - קבוצת התפילה** - פרסום הנס.
- 58 עמ'..... **כתה ב' - קבוצת התפילה** - חידון החג.
- 59-60 עמ'..... **נספח מס' 1** - מסיבת חנוכה בגנים ובכיתות היסוד.
- 61 עמ'..... **נספח מס' 2** - חנוכיות מאוסף מוזיאון ישראל.
- 62-63 עמ'..... **נספח מס' 3** - חגי אור בעולם.
- 64-65 עמ'..... **נספח מס' 4** - פרסום הנס.
- 66-68 עמ'..... **נספח מס' 5** - משחקי מדע וחידות מדע.
- 69-70 עמ'..... העבודה החינוכית בחינוך המשותף.